

**MUUTOS
MAASEUDULLA**

MUUTOS – MUUTOSKYVYKKYYDELLÄ HYVINVOINTIA
JA KESTÄVYYTTÄ MAASEUDUN YRITYSTOIMINTAAN

RISKIENHALLINTA OSANA MUUTOSTA

TEA FLANKKILA, PROAGRIA OULU

Maailma muuttuu, onko meidän muututtava mukana?

» Maatilojen rakennemuutos kiihtyy

- yrittäjien keski-ikä nousee, ruokaturva?
- ammattitaitovaatimukset kasvavat, mistä työvoimaa tai osaavia lomittajia?
- maatiloilla laaja vaikutus maaseudun pk-yrityssektoriin – vaikutukset?

» COVID19-pandemia

- vaikutukset globalisaatioon?
- yritysten riskit, sulkutilat

» Syksyllä 2021 alkanut ja yhä kiihtyvä inflaatio

- mikä on uusi normaali hintataso?
- puskurivarat?

» Ukrainan sota ja sen seuraukset?

» Energiakriisi

- energiaomavaraisuus? (biokaasulaitokset, aggregaatit?)
- sähkön ja polttoaineiden hinnat?

» Uusi CAP-kausi tukiehtomuutoksineen

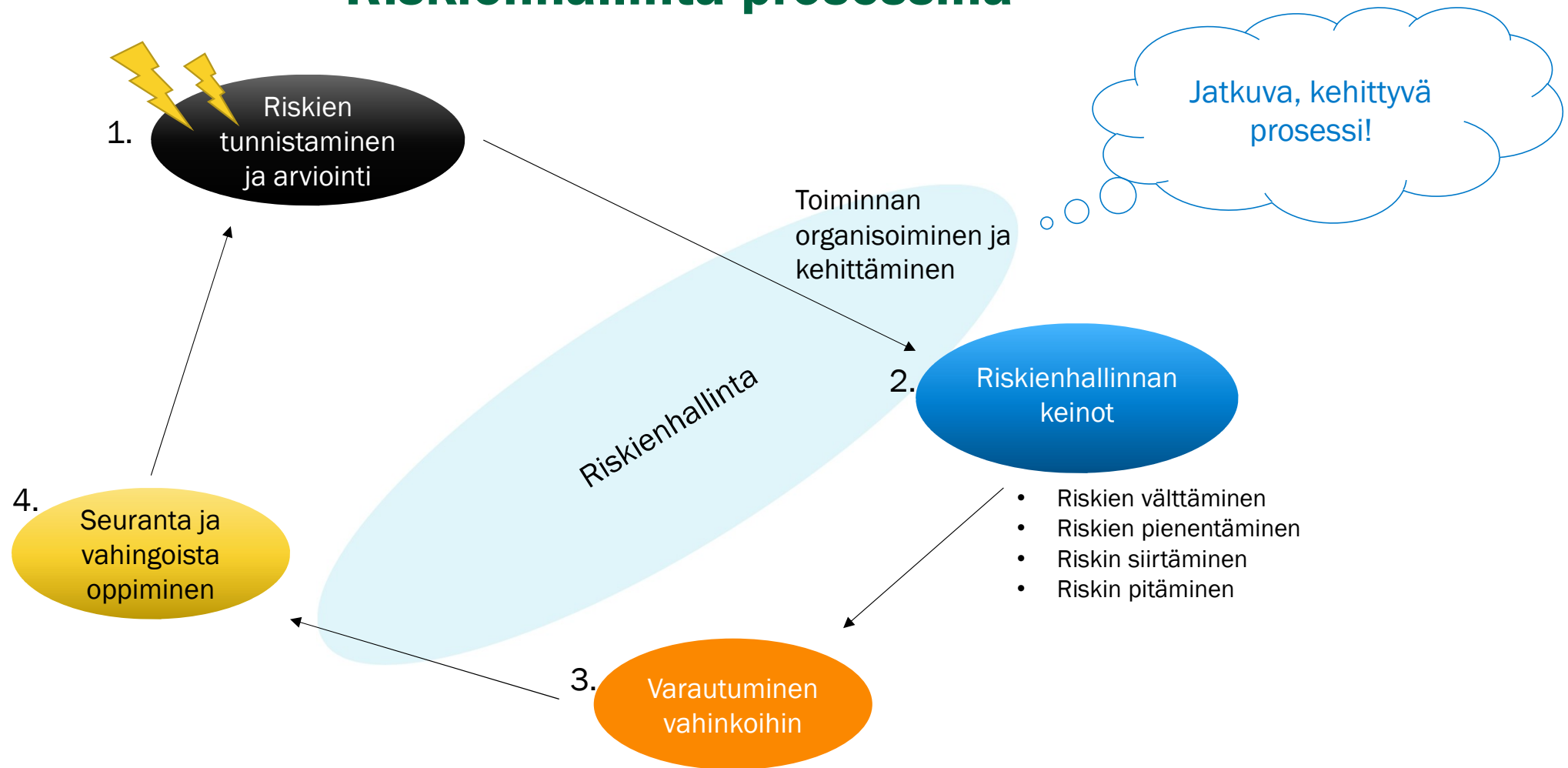
osasiko kukaan varautua näin
nopeisiin muutoksiin
ympärillämme?

Mitä riskienhallinta on?

- » **Johdon + henkilöstön kehittämä johtamisen prosessi, jota sovelletaan organisaation toiminnassa**
- » **Tilanteiden arviointia, suunnittelua ja käytännön tekoja**
 - » työtä toiminnan jatkuvuuden ja henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseksi
 - » ennakoivaa, järjestelmällistä suunnittelua
 - » Pääosin vapaaehtoista toimintaa, osittain lakisääteistä
 - esim. työturvallisuus- ja tuotevastuulainsäädäntö, liikennevakuutukset
- » **Tunnistetaan potentiaalisia tapahtumia ja riskejä**
 - » vähennetään epävarmuutta tavoitteiden toteutumisessa
 - » tunnistetaan myös potentiaaliset mahdollisuudet ja niiden hyödyntäminen
 - » vältetään epäedullisia ja haitallisia tapahtumia

Riskienhallinta prosessina

Riskienhallinnan hyötyjä

» Yritys hyöttyy, kun oma toiminta ymmärretään paremmin

- » Vahingot ja niistä aiheutuvat kustannukset vähenevät
- » Asiakastyytyväisyys kasvaa
- » Häiriötilanteet ja katkokset vähenevät/lyhenevät
- » Tuotanto tehostuu ja laatu paranee

» Työntekijä hyöttyy

- » Työpaikan turvallisuus kasvaa
- » Tehtävät ja vastuut selkiytyvät
- » Oman työn arvostus kasvaa – mielekkäisyys lisääntyy

» Riskien ryhmittelyesimerkkejä:

- » Tuotannon/talouden riskit
- » Henkilöriskit
- » Ulkopuoliset riskit
- » Omaisuusriskit

Riskienhallintaa yritystasolla

» Selkeytä riskit ja arvioi omaa yritystäsi:

- » Miten vältän edellä miettimiäni riskejä?
- » Missä on parannettavaa?
- » Missä ovat tuotannon pullonkaulani?
- » Miten olen varautunut toiminnan katkoksiin?

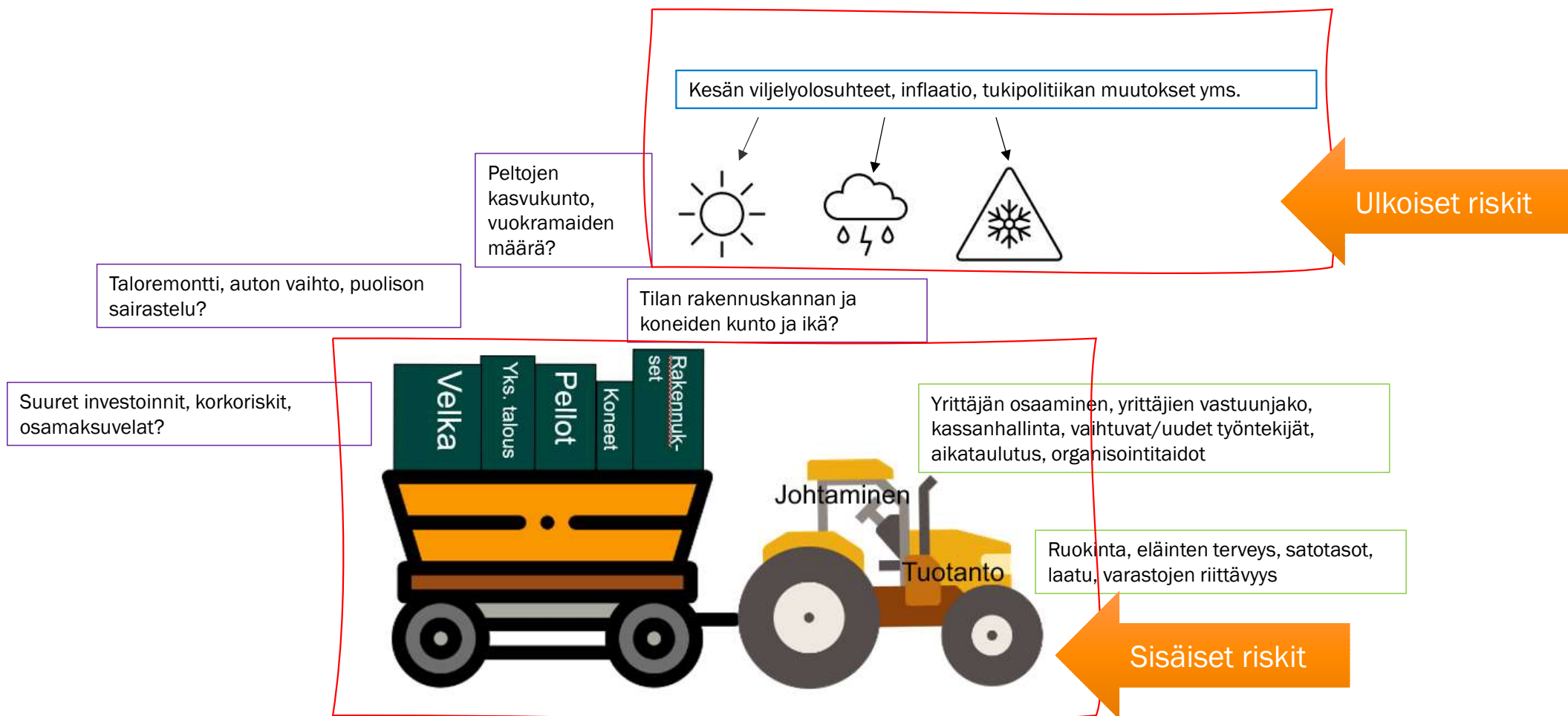
» Vaikuta siihen, mihin voi vaikuttaa esim.

- » Työsuojelulainsäädännön noudattaminen
- » Työohjeet ajan tasalla
- » Kaluston kunnossapito/huolto säännöllisesti

» Tunnista ulkopuoliset riskit

- » Korkoriskit
- » Markkinahäiriöt
- » Sähkön, veden riittävyys/saatavuus
- » ... mihin näistä voit vaikuttaa!

Maatilan riskienhallintaa – mitä näet kuvassa?

MUUTOS MAASEUDULLA

MUUTOS – MUUTOSKYVYKKYYDELLÄ HYVINVOINTIA
JA KESTÄVYYTTÄ MAASEUDUN YRITYSTOIMINTAAN

VINKKEJÄ ARKEEN

Riskitaulukko – tunnista yrityksesi riskit

	Esimerkkejä
Riskin välttäminen	- Ei päästetä ulkopuolisia eläintiloihin - Vältetään liukastumisia, koneista hyppäämisiä
Riskin pienentäminen	- Suojalasit, turvavarusteet - Koneitten kunnossapitäminen - Varmuuskopiot tärkeistä ohjelmista - Tehdään yhteiset työohjeet - Taloushallinnon ulkoistaminen
Riskin siirtäminen	- Vakuutukset kuntoon - Alihankkijasopimukset - Urakointi, muu ulkoistaminen
Riskin pitäminen	- Riskit ovat osa yritystoimintaa ja ne ovat aina olemassa; - eläintaudit, antibioottivahinko, konerikot yms.

Ei keksitä pyörää uudelleen..

» Liiketoimintasuunnitelma – poimi yritystoimintasi riskit talteen!

- » Onko alkuperäisessä suunnitelmassa pysytty? Jos ei, missä meni vikaan vai onko suunnitelmasi muuttunut?
- » Tilan/yrityksen perustoiminnan edellytykset selkeästi paperilla
 - tuotannon pullonkaulat? (esim. vuokrapeltojen määrä suhteessa peltopinta-alaan?)
 - laskelmien rahareiät ja pullonkaulat haltuun – Tuotantokustannukset!

» Varastot kuntoon – varastokirjanpito

- » Pohdi varastojen merkitystä tilan arkipäivän toimintaan, eläinten hyvinvointiin
- » Tarkkaile viikoittain/säännöllisesti pesuaineiden ym. riittävyys.

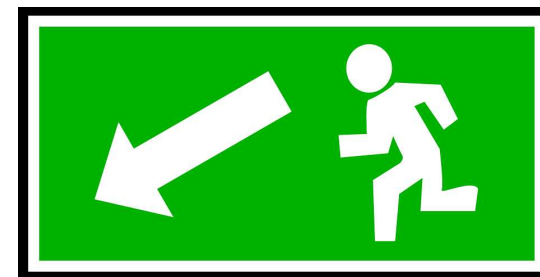
» Johtamisen työkaluja käyttöön (Lean)

- » Tee kirjalliset **työohjeet** → laadun varmistus, jatkuvuus
- » Se mitä et mittaa, et voi helpolla parantaa – digitaaliset (ja manuaaliset) olemassa olevat palvelut käyttöön (esim. siemennyskalenteri)
- » Pilko arkirutiinit pienemmiksi tarkasteltaviksi kohteiksi ja ota riskit haltuun (prosessi)
- » Varmista turvallinen työpaikka – siisteys, koneitten ja kaluston kunnossapito
- » Aikatauluta työt! Johtamiseen käytettävä aika on työaika
 - Pidä viikoittaisia **palaverreja työntekijöiden/tiimin** kesken → viikkosuunnitelma valkotalulle
 - Työkoneen huolto aika ajoin → estä turhat konerikot
 - Pidä paikat siistinä ja järjestyksessä – työhyvinvointi ja turvallisuus kasvaa

Turvallisuus- ja varautumissuunnitelmat

= Ohjeet siitä, miten toimitaan poikkeus- tai vaaratilanteessa

- » Onko yrityksessä yhtäkään ensiaputaitoista?
- » Alkusammutus- ja ensiapuvälineet lähellä
 - kaluston ajoittainen tarkistaminen/päivitys
- » Hätäpoistumistiet oikeaoppisesti merkittyinä
 - onko koskaan tehty poistumisharjoitusta?
- » Varmistetaan yrityksen toimintakyky kaikissa tilanteissa
 - sähkökatkot, pitkittyvät sairauslomamat
- » Varautuminen on johtamista → pyritään olemaan askel edellä
 - tärkeiden resurssien turvaaminen esim. vesi ja sähkö
- » Reagoinnista ennakointiin
- » Onnettomuuksien ja häiriötilanteiden ehkäisy
- » Toiminta häiriötilanteissa
- » **Tee selkeä vastuunjako ja päivitä suunnitelmia säännöllisesti**

Henkilöriskit – kaikkien asia

» Ovat henkilöstöstä aiheutuvia tai heihin kohdistuvia, esim.

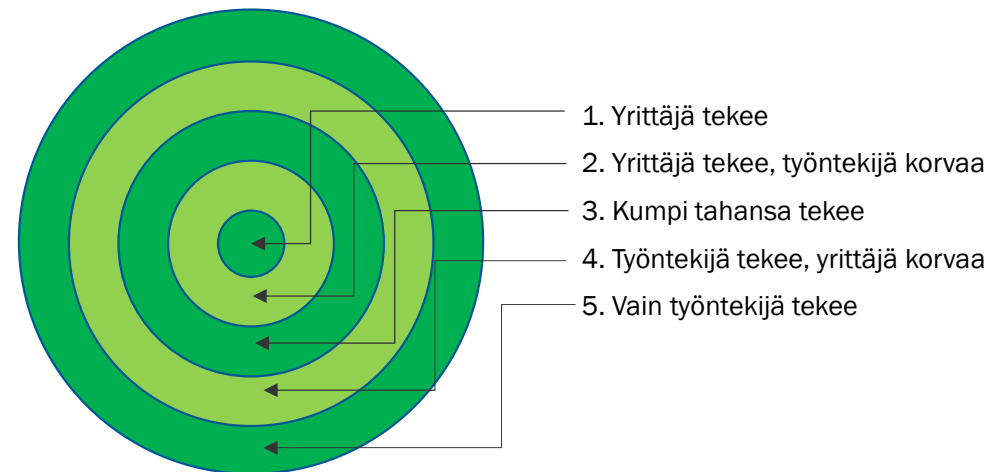
- » uupuminen, väsymys
- » ammattiosaamisen vähentyminen
- » tapaturmat ja sairastumiset

työn kuormittavuus? tauotus? työympäristön ilmapiiri?
muutokset toimintaympäristössä/henkilöstössä, lisäkoulutuksen tarve?
työympäristön turvallisuus? suojavarusteet? liukastumiset?

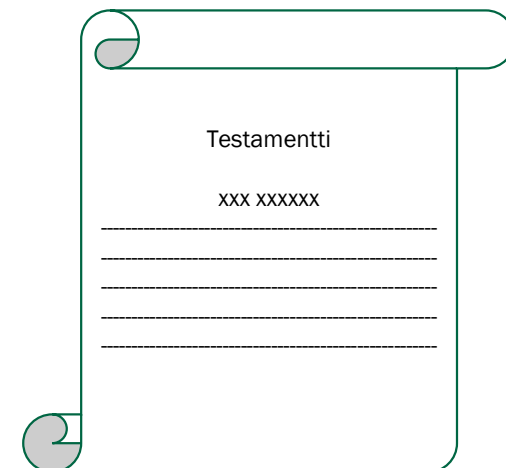
» Lyhyt muistilista, jolla henkilöriskejä haltuun

- » Suunnittele rekrytointi – millaista tekijää yritykseen haetaan?
- » Työsuhde vaatii aina **sopimuksen** – tee kirjallisena
 - Muista hyvä perehdytys, työpaikalla kannustava ilmapiiri
- » Tee myös yhteistyökumppanien kanssa kirjalliset sopimukset
- » Työterveyshuolto kuntoon
- » Varahenkilöjärjestelmä – Onko kaikki tieto ja osaaminen vain yhden henkilön varassa?
- » **Työntekijät** osaksi riskienhallintaa → he näkevät arjessaan puutteet ja parannusehdotukset
 - esim. vältetään traktoreista hyppimistä, ei juosta eläintiloissa
- » Tarkkaile, seuraa ja opi virheistäsi!

Muista! Yrittäjä yrityksensä tärkein tekijä

- » Oma hyvinvointi ja jaksaminen!
- » Oman osaamisen kehittäminen, itsensä johtaminen
- » Asiantuntijoiden apu osaksi arkea – kaikkea ei tarvitse tehdä itse
- » Henkilövakuutukset kuntoon
 - » Hox! Riittääkö pelkkä eläkevakuutus?
- » Mitä jos sinulle kävisi jotain?
 - Kuka hoitaa tilaa poissa ollessasi?
 - Onko työohjeet riittävän selkeät kaikille?
 - Pääseekö kukaan näkemään MinunMaatilaani tms. tärkeitä sovelluksia?
 - Onko yrityksen pankkitilin käyttöoikeudet molemmilla puolisoilla/yrittäjillä? Laskujen maksut?
 - Testamentit ja edunvalvontavaltuutukset kuntoon → turvaa yrityksesi jatkuvuus

Talouden johtaminen ja suunnittelu osaksi riskienhallintaa

Kirjanpito – verotusta varten vai yritysjohtamisen työkalu?

Budjetti – toimiva kassanhallinta kustannusten jaksottamiseen

Tilinpäätös- ja tulosanalyysit – vuosittainen vertailu, onko yrityksen suunta oikea?

- Talouden ja tuotannon pullonkaulat haltuun lukujen muodossa
- Budjetit työkaluksi
 - Vuoden ajaksi talous haltuun kk-tasolla – ennakointi
 - Avuksi pankkineuvotteluihin
 - Lyhennysohjelmien sovittaminen maksukykyyn
- Yksityistalouden tarkempi seuranta
 - Oma pankkitili yksityistaloudelle – palkanmaksu itselle
- Vuosivertailu – vaatiiko taloustilanne strategian päivittämistä?

MUUTOS MAASEUDULLA

MUUTOS – MUUTOSKYVYKKYYDELLÄ HYVINVOINTIA
JA KESTÄVYYTTÄ MAASEUDUN YRITYSTOIMINTAAN

RISKIT HALTUUN YRITYKSEN MUUTOSTILANTEISSA

Investointi- riskit haltuun ennakoiden

» Operatiivisen toiminnan havainnointi ennen investointia

- » Näetkö arjen riskejä etukäteen? Asian x kehittäminen ennen investointia?

» Kolmi- ja nelikantaneuvottelut, myös lupaprosessit

- » Yrittäjä – rahoittaja – talousasiantuntija (+tuotantoneuvoja?) – tuottajaosuuskunta

» Liiketoimintasuunnitelma ja laskelmat kuntoon

- » käyttökate, suhteellinen velkaantuneisuus... → tunnusluvut haltuun!
- » ”Kuolemanlaakso” → ylösajovaiheen skenaariot

» Kustannusarvion lisäksi budjetti ja sen seuranta

- » Rahoituksen riittävyys – hankkeen aikainen lisärahoitustarve?

» Oma pankkitili investoinnille

- » Kustannuksien seuranta, yrityksen arjen erottaminen kustannuksista
- » Kilpailutukset – ”hyvää et saa halvalla”?

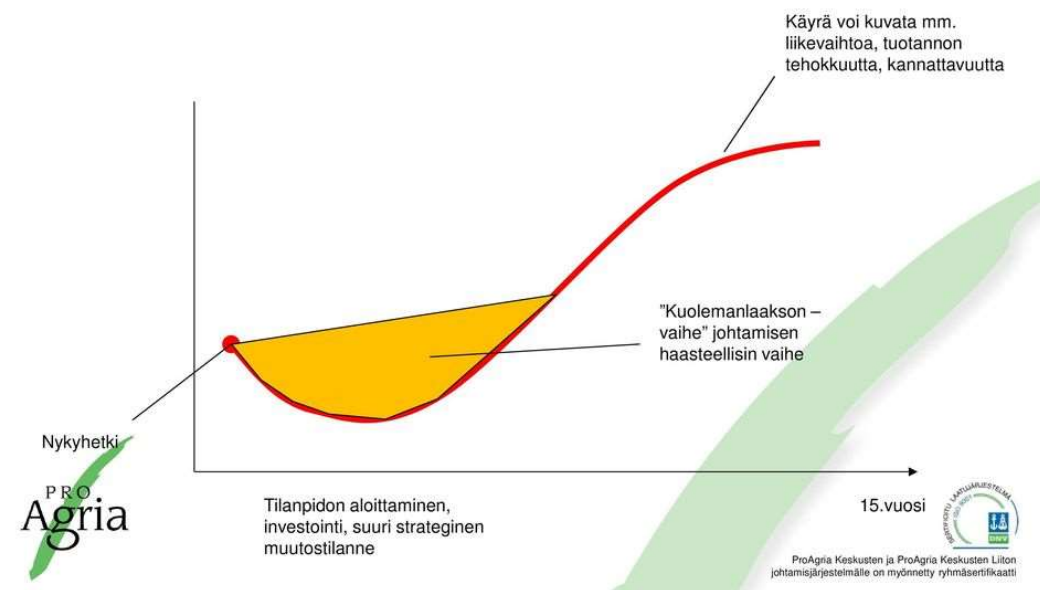
» Tarvitseeko rekrytoida uutta työvoimaa?

- » Omat johtamistaidot? Oleminen työnantajana?

Lähde: Ari Nopanen
ProAgria

Yrityksen kehittämisessä keskeistä hallita sekä johtaa muutostilanne

investoinnin

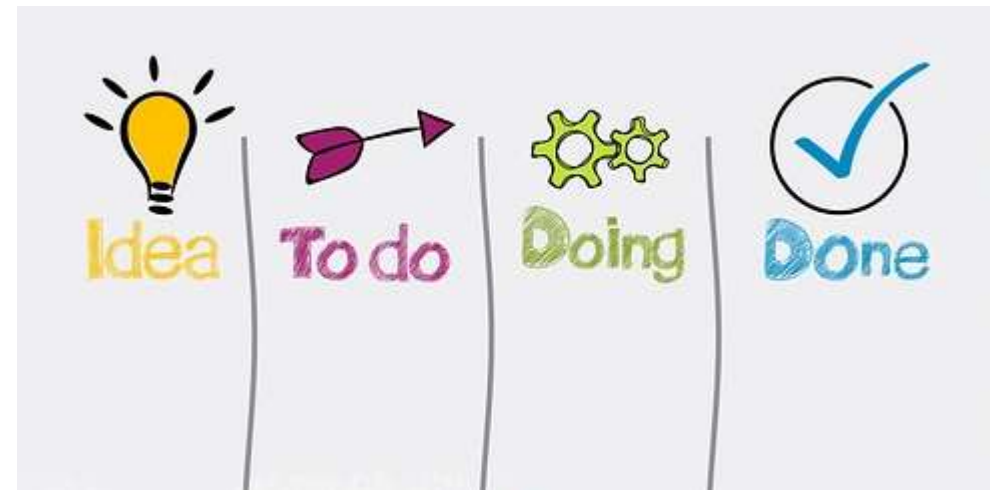
SPV – muutoksesta mahdollisuus

- » Kaikki alkaa nuoren liikeideasta – myös strategia paperille
- » Kolmi- ja nelikantaneuvottelut (kts. Edellinen dia)
 - » LTS ja laskelmat kuntoon
 - » Yrittäjä – rahoittaja – talusasiantuntija (tuotantoneuvoja?)
- » Hyvin suunniteltu, puoleksi tehty:
 - » Verottajan ennakkoratkaisun haku
 - » Järkevän kauppasumman määrittäminen, vältetään ylihintaa
→ mahdollistetaan investoinnit/muu kehittäminen
- » Oma pankkitili yritykselle ja yksityistaloudelle – taloushallinto selkeytyy
- » ”Oppirahojen maksaminen” (kohdataanko kuolemanlaakso?)
 - » Edellisen sukupolven tulos ei ole tae tulevasta
 - » Riittävät puskurivarat?
- » Riittävä osaaminen? Myös ELY:n ammattitaitovaatimukset?
- » Vakuutukset, testamentit ja edunvalvontavaltuutukset kuntoon

Tuotantosuunnan vaihtaminen/toiminnan muuttaminen

- » Osaaminen/tietotaito uudesta tuotantosuunnasta?
 - » Koulutukset, kurssit, ”työssäoppiminen”
- » Kassavirta ja kulurakenne muuttuvat
 - » Talouden seuranta muuttuu, kausivaihtelu tuloissa
 - » Yksityistalouden kulutuksen sopeuttaminen kassavirtaan
 - » Tarvitaanko uusia **tuottaja- tai hankintasopimuksia**?
- » Lainasalkku kuntoon – yhteys rahoittajaan
 - » Tarvitaanko maksusuunnitelmien muutoksia tai omaisuuden realisointia?
 - » Yrityksen omaisuutta myydään (?) – varojen käyttö lainojen poismaksuun
- » Veroseuraamusten laskenta esim. myynneissä
- » Investointeja: Tuotantotilat? Kaluston uusiminen?
 - » Laskelmat ja talouden tunnusluvut – realismi

... Korjaantuuko yrityksen taloustilanne jos tuotantosuuntaa vaihdetaan?

Tuotannon/toiminnan alasajo

» Ensimmäinen ajatus usein: ”Minäkö se olen se, joka sammuttaa valot?”

- » Erityisesti maatilojen tilanteessa tunne siitä, että sukupolvien ketju katkeaa – häpeän tunne
- » Mistä ajatus lähti? – Yrittäjän oma päätös, juurisyys usein ”median ulottumattomissa” (talous, perhesuhteet, jaksaminen..?)

» Jos tehdään ajoissa, saadaan liikkumavaraa

- » Ehkäistään ongelmia, lumipalloefektit niin eläinten kuin ihmisten hyvinvoinnissa ja taloudessa
- » Neuvotteluvara rahoittajien ja muiden velkojien kanssa
- » vastuiden hallittu poismaksaminen, myyntien jaksottaminen – useamman kuukauden, jopa vuosien prosessi
- omaisuuden realisointia – mahdollisesti talo sekä muuta omaisuutta jää yrittäjälle

» Taloudellisen tilanteen arviointi laskemalla, myös veroseuraamukset

- » Tehdäänkö tappiollinen tilikausi ja sen hyödyntäminen verotuksessa osana tuotannon alasajoa? Myös menojen/tulojen jaksottaminen
- » Tarvittavat ilmoitukset verottajalle

Diak

ProAgria
Oulu

ODL

LÄHITAPIOLA
Pohjoinen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Pohdintaa yritystasolla

Mitä hyödynnät jo nyt omassa yrityksessäsi?

» Hyödynnä esiteltyjä työkaluja:

» Riskitaulukko: Maatilasi/yrityksesi riskit

- mitä ulkoisia ja sisäisiä riskejä tunnistat?
- listaa keinoja + ratkaisuja + kysymyksiä

» Henkilöriskit

- testamentti, edunvalvontavaltuus
- avioehto
- osaamisen kehittäminen
- vakuutukset

» Kirjanpito

- vähennä ”muut kulut” – tilien käyttöä
- löydä talouden pullonkaulat
- varastojen riittävyys – ennakointi
- arkeen mukaan osaksi suunnittelutyötä ja talouden johtamista

» Turvakartoitukset

» Vakuutukset ajan tasalle

» Jatkuvuus- ja turvallisuussuunnitelmat

- kartoita oman tilan resurssit
- suunnittelutyötä tulevaa varten

» Liiketoimintasuunnitelmat laskelmineen

» Riskikartoitukset ammattilaisen kanssa

» Johtaminen haltuun – yhteiset pelisäännöt

- sopimusasiat kuntoon – paperilla.
- työohjeet
- viikkopalaverit, valkotalut
- muut Lean-työkalut

Tea Flankkila
talousasiantuntija ProAgria Oulu
Puh. 050 468 1416
tea.flankkila@proagria.fi

KIITOS!

Diak

ProAgria
Oulu

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

